

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 17CoP/9/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6414206835
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 02. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Dušan Ďurian
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2015:6414206835.1

Uznesenie

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, vo veci starostlivosti o maloleté deti U. B., nar. XX.XX.XXXX a I. B., nar. XX.XX.XXXX, obidve bytom v Z. K. Z., I. č. XX, zastúpeného Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Štiavnica, pracovisko Žiar nad Hronom, ako kolíznym opatrovníkom, deti rodičov matky G. E., rod. E., nar. XX.XX.XXXX, bytom v Z. K. Z., I. č. XX, a otca X. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom v Z. K. Z., I. č. XX, v súčasnosti bytom v G., E. S. č. XX/X, zastúpeného Mgr. et Mgr. Líviou Kost'ovou, advokátkou so sídlom v Žiari nad Hronom, Pod Donátom č. 5, o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, o odvolaní otca proti uzneseniu Okresného súdu Žiar nad Hronom č.k. 4P/43/2014-69 zo dňa 27.11.2014, takto

rozhodol:

Uznesenie okresného súdu vo výroku o uložení povinnosti otcovi zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania v sume 450,- € (tretí výrok) z r u š u j e.

odôvodnenie:

Napadnutým uznesením okresný súd nariadil znalecké dokazovanie, ustanovil znalca a stanovil znaleckú úlohu (prvý výrok), zadal znalcovi lehotu na vypracovanie znaleckého posudku a určil počet vyhotovení (druhý výrok), otcovi uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania v sume 450,- € na účet okresného súdu do piatich dní od právoplatnosti uznesenia (tretí výrok) a uložil účastníkom konania povinnosť poskytnúť znalcovi súčinnosť (štvrtý výrok). Výrok o povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania odôvodnil okresný súd tým, že znalecké dokazovanie je nariadené v záujme účastníkov konania, u matky sú však podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov, preto na zloženie preddavku zaviazal otca. Okresný súd rozhodol s poukazom na ustanovenie § 141 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

Proti uzneseniu okresného súdu vo výroku o povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania (tretí výrok) podal otec prostredníctvom svojej právnej zástupkyne včas odvolanie zo dňa 20.12.2014 (č.l. 75-76 spisu). Domáhal sa zrušenia napadnutého výroku uznesenia. V odvolaní uviedol, že okresný súd dospel v konaní k záveru o potrebe nariadenia znaleckého dokazovania; predmetné dokazovanie navrhol aj kolízny opatrovník a to z dôvodu pochybností o zdravotnom stave matky maloletých detí. Poukázal na skutočnosť, že matka má dlhodobé zdravotné problémy psychického charakteru a odmieta brať lieky. Podľa potvrdenia psychiatra sa u matky môže jednať o vážnu duševnú poruchu, keď sa priklonil k tomu, aby matka absolvovala súdnoznalecké psychiatrické a psychologické vyšetrenie. Upriamil pozornosť súdu na skutočnosť, že znalecké dokazovanie nebolo nariadené na jeho návrh, ale na základe lekárskeho posudku a na podnet kolízneho opatrovníka s prihliadnutím na záujem maloletých detí. Zdôraznil, že pokiaľ by bola matka vzhľadom na jej zdravotný stav spôsobilá vychovávať ich maloleté deti, netrval by na ich zverení do jeho osobnej starostlivosti. Znalecké dokazovanie bolo potrebné predovšetkým v záujme maloletých detí s prihliadnutím na skutočnosť, že starostlivosť má zabezpečovať psychicky zdravší rodič. Na základe položených otázok na znalca je zrejmé, že okresný súd toto dokazovanie nariadil skôr v záujme zistenia, či sú u matky vzhľadom na jej zdravotný stav splnené predpoklady na zverenie detí do jej starostlivosti; teda znalecké dokazovanie nie je nariadené

v jeho záujme aj keď znalec bude pravdepodobne posudzovať schopnosť starať sa o maloleté deti u obidvoch rodičov. Ďalej otec zdôraznil, že zo svojho príjmu hradí všetky náklady súvisiace s jeho bývaním ako aj náklady spojené s bývaním matky a maloletých detí (keďže bol nútený opustiť spoločnú domácnosť hradí náklady na bývanie duplicitne), vrátane nákladov na stravu, energie, oblečenie a školu; matka maloletých detí je dlhodobo nezamestnaná a dosahuje len príjem v sume okolo 50,- € mesačne; z tohto dôvodu hradí prakticky všetky náklady a preto nie je schopný zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania; v tejto súvislosti otec podal návrh na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O.s.p., pretože to jeho ekonomické pomery odôvodňujú a z jeho strany nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie práva.

Krajský súd, ako súd odvolací, vec preskúmal postupom podľa § 212 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p. a napadnutý výrok uznesenia okresného súdu o povinnosti otca zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania podľa § 221 ods. 1 písm. i) O.s.p. v celom rozsahu zrušil.

Podľa § 221 ods. 1 písm. i) O.s.p., súd rozhodnutie zruší, len ak sa rozhodlo bez návrhu, nejde o rozhodnutie vo veci samej a dôvody, pre ktoré bolo vydané, zanikli alebo ak také dôvody neexistovali.

Podľa § 141 ods. 1 O.s.p., súd môže uložiť účastníkovi, u ktorého nie sú podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov, aby zložil preddavok na trovy dôkazu, ktorý navrhol alebo ktorý nariadil súd o skutočnostiach ním uvedených alebo v jeho záujme.

Zo spisu okresného súdu vyplýva, že dňa 02.06.2014 doručil otec okresnému súdu návrh na začatie konania, ktorým sa domáha zverenia maloletých detí do svojej osobnej starostlivosti a určenia výživného; dôvodom podania návrhu bola skutočnosť, že dňa 22.05.2014 bol ako otec detí donútený od svojej družky (matky) ako aj maloletých detí odísť, pretože ho matka maloletých detí obvinila na polícii, že ju mal údajne znásilniť a znásilniť mal aj maloletú U., čo však nebola pravda, pretože si to matka vymyslela; k znásilneniu matky podľa jej tvrdení malo dochádzať počas toho, ako ona spí a dôvodom, prečo sa nezobudí, mal byť fakt, že jej otec dáva k nosu nemrznúcu zmes; boli vykonané vyšetrovacie úkony vyšetrovateľkou OR PZ Žiar nad Hronom, odboru kriminálnej polície, a matka bola aj s maloletou U. na gynekologickom vyšetrení; známky znásilnenia sa nepotvrdili a bol to výmysel matky, ktorá má pravdepodobne psychické problémy, ktoré si neuvedomuje a nechce sa liečiť; dôvodom podania návrhu bola teda obava otca, aby matka niečo nespravila (neublížila) maloletým deťom; dňa 22.05.2014 bol nútený opustiť spoločnú domácnosť z dôvodu, že ho matka mimo dosahu detí fyzicky napadla. Súčasne s návrhom na začatie konania vo veci samej podal otec aj návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa domáhal zverenia maloletých detí do svojej osobnej starostlivosti a určenia výživného, keď okresný súd uznesením č.k. 4P/43/2014-3 zo dňa 04.06.2014 návrh otca na nariadenie predbežného opatrenia zamietol; uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 26.06.2014. Kolízny opatrovník prešetril pomery v rodine, keď podľa jeho správy zo dňa 14.07.2014 (č.l. 9-12 spisu) majú obidvaja rodičia záujem zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté deti, keď medzi rodičmi nemožno docieľiť obnovu spoluzitia; obidvaja rodičia majú pritom vo svojom prirodzenom rodinnom prostredí vytvorené vhodné (uspokojivé) podmienky pre zabezpečenie osobnej starostlivosti o maloleté deti a maloleté deti inklinujú k obidvom rodičom s preferenciou matky pred otcom; u matky bola preukázaná psychiatrická diagnóza s potrebou medikamentózneho liečby, ktorú však matka detí odmietla a ktorá môže mať nepriaznivý vplyv na riadne zabezpečovanie osobnej starostlivosti o deti; podľa kolízneho opatrovníka je účelné a v záujme detí, aby súdny znalec z odboru klinická psychológia posúdil, kto z rodičov a v akej miere je vhodný zabezpečiť osobnú starostlivosť o deti; zo správy kolízneho opatrovníka súčasne vyplýva, že výkon rodičovských práv a povinností bol doteraz upravený len k maloletej U. a to rozsudkom Okresného súdu Levice č.k. 8P/442/2005-10 zo dňa 31.01.2006, ktorým bola schválená rodičovská dohoda o zverení maloletej do osobnej starostlivosti matky a otec bol zaviazaný platením výživného v sume 23,24 € mesačne; výkon rodičovských práv a povinností k maloletému I. nebol doposiaľ súdne upravený; kolízny opatrovník vo svojej správe o šetrení pomerov podrobne rozpísal ako sa pokúšal u rôznych lekárov zabezpečiť psychiatrické vyšetrenie matky, keď po viacerých neúspešných pokusoch u viacerých lekárov toto zabezpečil dňa 16.06.2014 u Q. X. P., psychiatra; taktiež dňa 03.06.2014 a dňa 18.06.2014 realizoval individuálny rozhovor s matkou aj sociálny pracovník úradu práce; ďalej kolízny opatrovník zistil, že dňa 26.06.2014 podala na okresnom súde návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom aj matka, keď návrhom žiadala zveriť maloleté deti do svojej osobnej starostlivosti, zaviazat' otca na platenie výživného a ako aj upraviť stretávanie otca s maloletými deťmi;

uvedené konanie sa pred okresným súdom vedie pod sp. zn. 9P/57/2014; kolízny opatrovník navrhol v záujme hospodárnosti konania spojiť obidve konania na spoločné konanie. Dňa 29.07.2014 doručil otec prostredníctvom svojej zvolenej právnej zástupkyne okresnému súdu opätovne návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa domáhal uloženia povinnosti matke odovzdať maloleté deti do jeho osobnej starostlivosti a uložiť jej povinnosť platiť výživné ako aj upraviť stretávanie matky s maloletými deťmi, keď okresný súd uznesením č.k. 4P/43/2014-31 zo dňa 31.07.2014 návrh otca na nariadenie predbežného opatrenia zamietol; uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 27.08.2014. Dňa 06.10.2014 doručila matka okresnému súdu vyjadrenie k návrhu otca, v ktorom vyjadrila nesúhlas s jeho návrhom, domáhala sa zverenia maloletých detí do svojej osobnej starostlivosti. Podľa lekárskej správy zo dňa 16.10.2014 Q.. X. P., psychiatra (č.l. 55 spisu), matka maloletých detí navštívila za účelom prvého a kontrolného psychiatrického vyšetrenia jeho ambulanciu dvakrát a to dňa 16.06.2014 a dňa 24.07.2014, keď vzhľadom na uvádzané informácie, ktorých objektivita sa nedala spoľahlivo overiť, chýbanie prítomnosti blízkych osôb, ktoré by podali doplňujúce informácie a absenciu výsledku psychologického vyšetrenia, nemohol byť diagnostický proces ukončený; z dôvodu, že aktuálny zdravotný stav pacientky (matky) mu nie je známy, nevedel sa zodpovedne vyjadriť k otázkam zdravotného stavu matky a jeho prognózy; keďže u matky sa môže jednať o vážnu duševnú poruchu, prikláňa sa k tomu, aby matka absolvovala súdnoznalecké psychiatrické a psychologické vyšetrenie. Podľa vyjadrenia o spolupráci zo dňa 07.10.2014 referátu poradenskopsychologických služieb úradu práce (č.l. 56 spisu), psychologička úradu uviedla, že na podnet úradu práce nadviazali spoluprácu s rodičmi maloletých detí s cieľom poskytnúť individuálnu pomoc matke a následne obom rodičom pri riešení ich súčasnej krízy vo vzťahoch v rodine; ku dňu podania správy sa podarilo zrealizovať dňa 10.06.2014 individuálnu konzultáciu s matkou, dňa 04.08.2014 s otcom a na spoločné stretnutie dňa 24.09.2014 sa dostavil iba otec, keď matka sa ospravedlnila zo zdravotných dôvodov; z dôvodu práceneschopnosti matky pravdepodobne nebude možné realizovať spoločnú konzultáciu s rodičmi do termínu pojednávania dňa 22.10.2014; obidvaja rodičia potvrdili nemožnosť obnovenia spolužitia, no rozdielne sa vyjadrujú a stavajú k problémom a ich riešeniu najmä čo sa týka výchovy a starostlivosti o maloleté deti; z tohto dôvodu psychologička uviedla, že bude vhodné odporučiť súdnoznalecké dokazovanie. Na deň 22.10.2014 nariadil okresný súd pojednávanie, na ktorom sa zúčastnila osobne matka, otec a kolízny opatrovník, tiež sa pojednávania zúčastnila právna zástupkyňa otca; otec a matka zotrvali na svojich postojoch a nedospeli k dohode; kolízny opatrovník v rozsiahlom prednese popísal situáciu v rodine, starostlivosť matky a otca o maloleté deti, výsledky psychologických, resp. psychiatrických vyšetrení matky a možnosti riešenia problémov a to aj pobytom matky v špecializovanom zariadení za účelom vykonania psychiatrickej diagnostiky. Následne okresný súd pojednávanie odročil na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania. Okresný súd vyzval matku aj otca na predloženie otázok pre znalca, keď na uvedenú výzvu reagovala matka doručením písomného podania dňa 20.11.2014, v ktorom zásade nesúhlasila s odobratím maloletých detí, o ktoré sa riadne stará; otázky na znalca doručil dňa 21.11.2014 okresnému súdu otec prostredníctvom svojej právnej zástupkyne. Následne uznesením č.k. 4P/43/2014-69 zo dňa 27.11.2014 nariadil okresný súd vo veci znalecké dokazovanie znalcom z odboru: Psychológia, odvetvie: Klinická psychológia detí a súčasne Klinická psychológia dospelých.

Odvolanie otca je dôvodné.

Odvolací súd dospel po preskúmaní odvolania, napadnutého výroku uznesenia o povinnosť otca zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania a predchádzajúceho konania (v rozsahu potrebnom na rozhodnutie o podanom odvolaní) k záveru, že v prejednávanej veci neboli splnené podmienky na uloženie povinnosti otcovi zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. Z ustanovenia § 141 ods. 1 O.s.p. vo všeobecnosti vyplýva, že povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu možno uložiť len účastníkovi, u ktorého nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov (§ 138 ods. 1 O.s.p.) a súčasne ktorý navrhol vykonanie dôkazu (t.j. za účelom unesenia svojho dôkazného bremena), resp. dôkaz bol nariadený o ním uvedených skutočnostiach, ktoré majú byť nariadeným dôkazom preukázané (t.j. z pohľadu unesenia jeho dôkazného bremena) alebo ide o dôkaz, ktorý je v jeho záujme (t.j. z hľadiska možného výsledku konania pod vplyvom nariadeného dôkazu); účastníkovi konania, ktorý neuviedol tvrdenie, ktoré má byť nariadeným dôkazom preukázané, resp. ktorý nemá vo vzťahu k preukázaniu tvrdenia z hľadiska hmotného práva dôkaznú povinnosť, nemožno v žiadnom prípade uložiť povinnosť zložiť preddavok na trovy tohto dôkazu. Tieto všeobecné závery sú v nesporovom konaní modifikované skutočnosťou, že v dôsledku uplatňovania vyšetrovacej zásady nemajú účastníci konania dôkaznú povinnosť a nenesú dôkazné bremeno, nie sú však úplne zbavení povinnosti tvrdenia a aktivity za účelom zistenia skutkového stavu (§ 101 ods. 1 O.s.p.; okrem toho ustanovenie § 120 ods.

2 O.s.p. ako prejav vyšetrovacej zásady hovorí o povinnosti súdu vykonať „ďalšie dôkazy“, čo nepriamo predpokladá označenie dôkazov na preukázanie svojich tvrdení účastníkmi podľa § 120 ods. 1 O.s.p. aj v nesporovom konaní; ani v nesporovom konaní nejde o povinnosť súdu „pátrať“ po dôkazoch, pretože vyšetrovacia

zásada sama osebe nenahrádza na prvom mieste stojacu dôkaznú aktivitu účastníkov konania; povinnosť súdu vykonať aj iné než účastníkmi označené dôkazy so sebou nesie len ten následok že nesplnenie povinnosti tvrdenia nemôže byť účastníkovi konania na ujmu z hľadiska výsledku konania vo veci samej, t.j. medzi nesplnením povinnosti tvrdenia, resp. dôkaznej povinnosti a neunesením dôkazného bremena nie je vzťah kauzality ako je tomu v prípade sporového konania, pretože nesporové konanie je pod vplyvom vyšetrovacej zásady budované na absencii dôkazného bremena na strane účastníkov konania). V posudzovanej veci nariadenie znaleckého dokazovania výslovne nenavrhol žiadny z účastníkov konania a znalecké dokazovanie nariadil súd po zvážení výsledkov doteraz vykonaného dokazovania, a to najmä v dôsledku prednesu kolízneho opatrovníka na pojednávaní dňa 22.10.2014 ako aj v dôsledku skutočnosti, že sa nepodarilo zabezpečiť, aby sa matka podrobila komplexnému vyšetreniu u psychiatra (vyjadrenie právnej zástupkyne otca na záver pojednávania dňa 22.10.2014, že pre prípad odročenia pojednávania navrhuje vykonať znalecké dokazovanie bez bližšej špecifikácie považuje odvolací súd len za súhlas s odročením pojednávania z tohto dôvodu, pretože nasledovalo po rozsiahlom prednese kolízneho opatrovníka a navyše v podanom odvolaní otec uviedol, že návrh na nariadenie znaleckého dokazovania nepodal). Podľa názoru odvolacieho súdu pre posúdenie dôvodnosti odvolania je rozhodujúce, že otec návrh na začatie konania v prejednávanej veci podal primárne na základe správania sa matky, ktorá ho napadla a obvinila zo spáchania trestného činu, ktorého spáchanie sa však nepotvrdilo, keď toto konanie matky a následné vyšetrenia u psychiatra vzbudili dôvodnú obavu o psychický stav matky a jej schopnosť zabezpečiť starostlivosť o maloleté deti; otec aj v podanom odvolaní zdôraznil, že nebude trvať na zverení maloletých detí do svojej osobnej starostlivosti ak bude ustálená schopnosť matky poskytnúť im starostlivosť. Podľa odvolacieho súdu je teda zrejmé, že znalecké dokazovanie nebolo nariadené na návrh otca, ani ohľadne ním tvrdených skutočností (za takéto skutočnosti nemožno vzhľadom na osobitné skutkové okolnosti prípadu považovať samotné podanie návrhu, keď vyjadrenia ohľadne psychického stavu matky maloletých detí v konaní produkoval najmä kolízny opatrovník), či v jeho záujme (z hľadiska možného vplyvu tohto dôkazu na výsledok konania, keď tento dôkaz je zameraný primárne na zabezpečenie záujmu maloletých detí na riadnej starostlivosti); naopak znalecké dokazovanie bolo nariadené najmä ohľadne skutočností uvedených kolízny opatrovníkom ako aj v dôsledku výsledku vyšetrenia matky vykonaného Q.. X. P. podľa jeho lekárskej správy zo dňa 16.10.2014 a vyjadrenia o spolupráci zo dňa 07.10.2014 podaného referátom poradenskopsychologických služieb úradu práce. Podmienky na uloženie povinnosti otcovi zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania neboli preto v prejednávanej veci podľa odvolacieho súdu splnené.

Na základe uvedeného podľa názoru odvolacieho súdu neboli splnené zákonné podmienky na vydanie napadnutého uznesenia, preto napadnuté uznesenie vo výroku o povinnosti otca zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania (tretí výrok) zrušil, nakoľko okresný súd rozhodol bez návrhu, nešlo o rozhodnutie vo veci samej a dôvody, preto ktoré bolo rozhodnutie vydané neexistovali (§ 221 ods. 1 písm. i/ O.s.p.).

V ďalšom konaní okresný súd rozhodne aj o návrhu otca na oslobodenie od súdnych poplatkov (§ 138 ods. 1 O.s.p.). V podanom odvolaní proti napadnutému výroku uznesenia okresného súdu podal otec aj návrh na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov; okresný súd zabezpečil podklady ohľadne pomerov otca a predložil vec odvolaciemu súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní s úradným záznamom, že konanie je v prejednávanej veci vecne oslobodené od súdnych poplatkov zo zákona (§ 4 ods. 1 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov). Z dôvodu zrušenia napadnutého výroku uznesenia okresného súdu podľa § 221 ods. 1 písm. i) O.s.p. nebolo potrebné, aby odvolací súd o tomto návrhu otca rozhodol (§ 211 ods. 1 posledná veta O.s.p.). Osobné ani vecné oslobodenie od súdnych poplatkov zo zákona nezbavuje súd povinnosti rozhodnúť o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O.s.p., pretože prípadné priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov má širšie procesné dôsledky, než len vzťah k prípadnej poplatkovej povinnosti (napr. podľa § 138 ods. 6 O.s.p., § 141 ods. 1 O.s.p., § 148 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je odvolanie prípustné.